

Охорона культурної спадщини: *анотований бібліографічний список*

Вип. 6 / 2026

червень-липень

URL: <http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>

1. Аблялімова-Чийгоз Е. Н. Репрезентація культурної спадщини кримськотатарського народу в соціальних мережах: між пам'яттю, ідентичністю та політикою [Електронний ресурс] / Ельміра Наріманівна Аблялімова-Чийгоз // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 128-142. Зазначено, що цифрова репрезентація кримськотатарської спадщини формується в умовах багатосуб'єктності та структурної асиметрії ресурсів між різними групами акторів – громадськими ініціативами корінного народу, державними інституціями, медіа й освітніми платформами. Соціальні мережі відкривають можливості саморепрезентації та прямого звернення до широкої аудиторії, водночас відтворюючи нерівність видимості, коли культурний контент конкурує з домінантними політичними й новинними наративами. Виявлено, що кримськотатарська культурна спадщина в цифровому просторі представлена переважно у мозаїчному форматі – через окремі події, символи, практики та персоналізовані історії. Така фрагментарність підвищує доступність культури, але ускладнює формування цілісного історико-культурного наративу. Увагу приділено гібридності цифрових наративів, у межах яких культурна, меморіальна та політично-адвокаційна репрезентації тісно переплітаються, формуючи

специфічну модель присутності кримськотатарської спадщини в публічному просторі. Наголошено на необхідності переходу від точкових проєктів до системних довгострокових моделей репрезентації, розвитку спільотно-академічних партнерств і створення сталих цифрових архівів як передумови повноцінної інтеграції кримськотатарської культури в загальноукраїнський публічний простір.

Текст:

<https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/816/744>

2. Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю від дня народж. відомого вченого-криміналіста, д-ра наук, проф. Рудольфа Арчибальда Рейсса, (Харків, 23 трав. 2025 р.) : тези доп. / М-во юстиції України, Нац. наук. центр "Ін-т суд. експертиз ім. М. С. Бокаріуса" ; [редкол. : С. Тюленєв (голова) та ін.]. — Харків : ННЦ „ІСЕ ім. М. С. Бокаріуса“, 2025. — 533 с. : іл., табл. — Текст укр., англ. **Шифр зберігання в Бібліотеці: B85033** *Щодо визначення антикварних кахельних печей та камінів у якості культурних цінностей та об'єктів культурної спадщини / Д. Хамула. – С. 445-449.*

3. Антощак М. М. Фонд рідкісної і цінної книги Бердянського державного педагогічного університету як джерело збереження культурної спадщини [Електронний ресурс] / Марина Миколаївна Антощак, Світлана Володимирівна Білокінь, Людмила Миколаївна Золотар // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 78-84. Здійснено комплексний історико-книгознавчий аналіз процесу генезису, функціонування та соціокультурної ролі фонду. Висвітлено специфіку формування колекції, що включають стародруки, прижиттєві видання відомих діячів науки та культури, освіти, а також книги з дарчими написами та екслібрисами. Наголошено на важливості збереження таких фондів у контексті сучасних викликів для культурної спадщини України. Акцентовано на значенні фонду у вихованні студентської молоді та популяризації книжкової культури Приазовського регіону. Звернено увагу на об'єкти, які є частиною культурної спадщини, але в умовах війни, яка створює безпрецедентні ризики: загроза фізичного

знищення або неналежного зберігання раритетів, ризик незаконного вивезення (мародерства) культурних цінностей, неможливість доступу українських науковців до періоджерел. Текст:

<https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/810/738>

4. Археологи знайшли рештки дзвіниці скельного монастиря на Хмельниччині [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 20 черв. – Електрон. дані. Висвітлено результати археологічних досліджень на території давнього скельного монастиря в селі Маліївці на Хмельниччині. Під час розкопок науковці виявили залишки дзвіниці та фундаменти монастирського комплексу, що функціонував у різні історичні періоди. Дослідження спрямовані на уточнення історії пам'ятки, зокрема її можливого походження з часів Київської Русі та подальшого розвитку як Василянського монастиря у XVIII ст. Археологічні знахідки мають важливе значення для реконструкції історико-культурної спадщини регіону та можуть стати підґрунтям для надання об'єкту офіційного охоронного статусу. Результати досліджень сприяють збереженню культурної спадщини та поглибленню знань про релігійне й історичне минуле Поділля.

Текст: https://risu.ua/arheologi-znajshli-reshtki-dzvinici-skelnogo-monastirya-na-hmelnichchini_n164772

5. Балаєва К. З України хотіли вивезти до Таїланду унікальну ікону XIX століття [Електронний ресурс] / Катерина Балаєва // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2026. – 10 лип. — Електрон. дані. Як повідомили у Державній митній службі (ДМС), працівники Київської митниці не дозволили вивезти за кордон рідкісну гаптовану ікону «Богоматір Знамення», створену в першій половині XIX ст. Культурну цінність виявили під час перевірки міжнародного поштового відправлення: на ікону не було документів, які б дозволяли її вивезення за межі України. Після перевірки фахівці Національного музею історії України підтвердили, що предмет має історичну та мистецьку цінність. Експерти встановили, що ікона виконана у рідкісній техніці, яка поєднує живопис і гаптування;

роботу виготовили у професійній майстерні, що зберігала традиції монастирського гаптування. У музеях збереглося значно менше гаптованих ікон, ніж звичайних мальованих образів, тому ця пам'ятка має особливу наукову та культурну цінність. Текст:

<https://ua.korrespondent.net/ukraine/4893242-z-ukrainy-khotily-vyvezty-do-tailandu-unikalnu-ikonu-XIX-stolittia>

6. Бережна: Наш основний меседж на конференції у Гданську - інвестуйте в українську культуру [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2026. – 25 черв. – Електрон. дані. Зазначено, що Україна на Конференції з відновлення України у Гданську закликатиме партнерів інвестувати в українську культуру та культурну спадщину, які під час війни є важливими елементами національної безпеки та суспільної стійкості. Про це віцепрем'єр-міністерка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції - міністерка культури Тетяна Бережна заявила у коментарі власному кореспондентові "Укрінформу" в Польщі. Вона зазначила, що гуманітарний вимір є надзвичайно важливою складовою цьогогорічної Конференції з відновлення України, на якій значну увагу приділено розвитку та зміцненню людського капіталу. За словами Т. Бережної, ми працюємо над розвитком Українського фонду культурної спадщини (УФКС), який створено за законодавством Бельгії (УФКС зареєстрований у листопаді 2025 р. в Брюсселі). Наразі в ньому вже акумульовані майже €5 мільйонів, і ми закликатимемо інші країни долучатися до його фінансування. На конференції буде презентовано кілька проєктів, які реалізуватимуться за кошти цього фонду. Частина коштів УФКС буде спрямовано на подолання наслідків російських атак на культурну спадщину. Текст:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4137437-berezna-nas-osnovnij-mesedz-na-konferencii-u-gdansku-investujte-v-ukrainsku-kulturu.html>

7. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 110-ої річниці з дня засн. закл. освіти, (29 трав. 2025 р., м. Ужгород) / М-во освіти і науки України, ВСП

”Ужгород. торг.-екон. фах. коледж Держ. торг.-екон. ун-ту” [та ін. ; редкол. : С. М. Волощук та ін.]. — Ужгород : РІК-У, 2025. — 266 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A845661** *Зі змісту: Екотуризм як інструмент збереження природи та культурної спадщини / О. Тищенко. — С. 192-194; Перспективи розвитку туризму в Україні / А. Цоліган, М. Лізанець. — С. 199-202.*

8. Візітів Ю. М. Від спадщини до пам'яті: мозаїки станційних павільйонів України у трансформаціях культурного простору [Електронний ресурс] / Юлія Миколаївна Візітів // Культур. альм. — 2026. — № 2. — С. 91-100. *Досліджено радянські мозаїчні павільйони на зупинках як форми монументального мистецтва, що поєднує естетичні, ідеологічні та меморіальні функції. Простежено історичні витоки мозаїки та її розвиток в архітектурі УРСР, підкреслюючи роль зупинок як «місць пам'яті» з регіональною специфікою образів. Розглянуто суперечливе сучасне ставлення до цих об'єктів — між їх сприйняттям як радянської спадщини та як частини локальної культурної ідентичності. Наголошено на необхідності правового захисту мозаїк і їх збереження як важливого елементу культурного ландшафту України.* Текст:

<https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/812/740>

9. Віцеспікерка Олена Кондратюк закликала виключити РФ з ЮНЕСКО після атаки на Києво-Печерську Лавру [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. — 2026. — 17 черв. [№ 619]. — Електрон. дані. *Йдеться про заяву Заступниці голови Верховної Ради України (ВР України) Олена Кондратюк, в якій вона наголосила, що удар по об'єкту всесвітньої спадщини ЮНЕСКО потребує жорсткої міжнародної реакції та виключення РФ з організації. Вказано, що в ніч на 15 червня російські безпілотники влучили в центр покрівлі Успенського собору. Прямий удар припав на вівтарну частину храму — Стефанівський приділ. Пошкоджено екстер'єр та інтер'єр собору, а також низку культурних установ на території Лаври. Серед пошкоджених об'єктів — Скарбниця Національного музею історії України, Музей книги і*

друкарства України, Національна історична бібліотека України, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв та фондосховище Національного музею народної архітектури і побуту України. У будівлях вибито вікна та пошкоджено двері. За словами О. Кондратюк, масштабну пожежу вдалося локалізувати завдяки дощу та роботі рятувальників. Водночас зберігається ризик подальших руйнувань. Під загрозою залишаються розписи, фрески та іконостас Успенського собору. На думку Заступниці Голови ВР України, удар по Києво-Печерській лаврі є спробою знищити важливий символ української духовної та культурної ідентичності, а захист таких об'єктів має стати спільною відповідальністю міжнародної спільноти. Текст:

<https://www.golos.com.ua/article/391603>

10. Вселенський Патріарх назвав напад на Києво-Печерську лавру святотатством [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 15 черв. – Електрон. дані. Зазначено, що Патріарх Варфоломій I засудив російський удар по Києво-Печерській лаврі, назвавши його святотатством і варварським нападом на одну з найважливіших християнських святинь світу. Він наголосив, що атаки на релігійні пам'ятки є посяганням не лише на Україну, а й на спільну духовну та культурну спадщину людства. У своїй заяві Вселенський Патріарх висловив підтримку українському народу та співчуття постраждалим, закликавши до захисту святинь і припинення насильства. Текст: https://risu.ua/vselenskiy-patriarh-nazvav-napad-na-kiyevo-pechersku-lavru-svyatotatstvom_n164669

11. Ганечко М. Знищена пам'ять : втрати книжкових фондів і бібліотечної інфраструктури України в умовах російського вторгнення (2022 - 2025) [Електронний ресурс] / Марина Ганечко // Вісн. Кн. палати. – 2026. – № 4. – С. 3-5. Наведено результати дослідження масштабів і наслідків втрат книжкових фондів, бібліотечної та видавничої інфраструктур України внаслідок російської військової агресії 2022 - 2025 рр. Проаналізовано історичний контекст збереження культурних пам'яток

на українських землях, окреслено сучасні виклики, пов'язані з руйнуванням матеріальної та цифрової книжкової спадщини, розглянуто феномен цілеспрямованого знищення культурного надбання як воєнний злочин. Окрему увагу приділено реакціям української та міжнародної спільнот, зокрема механізмам підтримки й солідарності. На основі комплексного аналізу масштабів і особливостей втрат бібліотечної та видавничої інфраструктур України запропоновано можливі напрями їх відновлення, а також заходи зі збереження національної пам'яті, що є важливими для формування стратегії культурної політики в повоєнний період, а саме: системне документування втрат, створення повних реєстрів знищених бібліотек і колекцій, резервне цифрове копіювання фондів, активне залучення технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ), для реконструкції втрачених чи пошкоджених ресурсів. Текст: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/362983>

12. День архітектури України [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2026. – 1 лип. [№ 630]. – Електрон. дані. Зазначено, що 1 липня в Україні відзначають День архітектури України — професійне свято архітекторів, містобудівників, реставраторів, науковців, викладачів, інженерів і всіх, хто своєю працею створює простір для життя. Свято встановлено Указом Президента України від 17.06.1995 № 456/95, що стало визнанням особливої ролі архітектури у розвитку держави, збереженні історико-культурної спадщини та формуванні сучасного середовища. Зауважено, що в умовах повномасштабної війни архітектура стала одним із ключових чинників майбутньої відбудови України. Йдеться не лише про відновлення зруйнованих будівель, а про створення нової якості життя, сучасних міст і громад, що поєднуюватимуть безпеку, функціональність, енергоефективність та повагу до історичної спадщини. Українська архітектурна школа має глибоке історичне коріння. Її розвиток відображає історію самої держави — від храмів Київської Русі до сучасних урбаністичних комплексів. Унікальність української архітектури полягає у поєднанні різних культурних традицій.

Давньоруське кам'яне будівництво, дерев'яне народне зодчество, українське бароко XVII — XVIII ст., класицизм, модерн, конструктивізм XX ст. — усі ці напрями сформували власну архітектурну мову, впізнавану далеко за межами країни. Текст: <https://www.golos.com.ua/article/391804>

13. За позбавлення народу мови, освіти та історичної пам'яті можуть карати ув'язненням та включити до складу геноциду [Електронний ресурс] // Суд.-юрид. газ. — 2026. —19 черв. — Електрон. дані. Розкрито зміст законопроекту № 15331 "Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо включення культурної складової до складу злочину геноциду", спрямованого на уточнення складу злочину геноциду, передбаченого статтею 442 Кримінального кодексу України (КК України), шляхом включення до його об'єктивної сторони діянь, пов'язаних із знищенням культурної ідентичності захищеної групи. Як пояснюють автори проєкту, необхідність змін в пов'язана з потребою врахування сучасних форм агресії, які реалізуються не лише через фізичне чи біологічне знищення людей, а й через системне руйнування культурних основ існування національної спільноти. Окреслено запропоновані зміни до КК України щодо нового способу вчинення геноциду, а саме: знищення, пошкодження, привласнення або систематичне позбавлення доступу до об'єктів матеріальної та нематеріальної культурної спадщини, мови, освіти, релігійних практик, традицій, історичної пам'яті або культурних інституцій відповідної групи. Таким чином, у разі ухвалення законопроекту перелік способів вчинення геноциду буде розширено з п'яти до шести, а слідству та судам доведеться встановлювати не лише факт знищення культурної спадщини, витіснення мови чи історичної пам'яті, а й доводити, що такі дії були спрямовані саме на ліквідацію культурної ідентичності як умови або засобу фізичного чи соціального знищення відповідної групи. Текст: <https://sud.ua/uk/news/publication/364307-za-pozbavlennya-narodu-movi-osviti-ta-istorichnoyi-pamyati-mozhut-karati-uvyaznennnyam-ta-vklyuchiti-do-skladu-genotsidu>

14. Збірник документів і матеріалів архівно-кримінальних справ амністованих повстанців Холодного Яру (1918 – 1922) : [джерела з Центр. держ. архіву громад. об-нь і україніки] / Укр. ін-т воєнної історії ; авт.-упоряд. Дмитро Фурманчук ; [наук. ред. І. С. Печенюк]. — Київ : Компрінт, 2025. — 207 с. : факс. **Шифр зберігання в Бібліотеці: B86405** Науковий збірник підготовлено на основі вивчення, узагальнення та систематизації документів і матеріалів архівно-кримінальних справ, які зберігаються в Центральному державному архіві громадських об'єднань та україніки (фонд 263, опис 1). Збірник призначений для удосконалення змісту підготовки військових фахівців за освітньо-науковою програмою "Організація воєнно-історичної роботи у військах (силах)", спеціальність К6 "Забезпечення військ (сил)", офіцерів органів військового управління, науково-педагогічних та наукових працівників, слухачів і курсантів вищих військових навчальних закладів.

15. Здоровило Т. Сокальську кераміку включено до Нацпереліку нематеріальної культурної спадщини [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2026. – 3 лип. – Електрон. дані. *Йдеться про рішення Міністерства культури України включити "Традицію побутування та мистецтво створення сокальської кераміки" до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України. Зазначено, що сокальська кераміка - це різновид кераміки, що сформувався на території Сокаля Львівської області, який є одним із провідних гончарних осередків України, відомим з XV століття. Тепер місцеві громади мають взяти до уваги рекомендації та пропозиції з охорони елементів нематеріальної культурної спадщини, які розробила Експертна рада з питань нематеріальної культурної спадщини при Міністерстві культури України.* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/194531/>

16. Катишев К. У Києво-Печерській лаврі встановили погруддя гетьману Мазепі [Електронний ресурс] / Костянтин Катишев // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2026. – 28 черв. — Електрон. дані. *Вказано,*

що 28.06.2026 на заході, присвяченому 30-річчю Конституції України Президент Володимир Зеленський оголосив про встановлення погруддя гетьману Івану Мазепі у Києво-Печерській лаврі. «Як знак вдячності сьогодні ми виправляємо ще одну історичну несправедливість. Тепер тут, у Києво-Печерській лаврі, абсолютно по праву стоять погруддя великого українця і покровителя лаври Івана Мазепи», – заявив глава держави і додав, що саме за опіки гетьмана Лавра «дійсно розквітла». Глава держави нагадав, що РФ століттями наплюжила ім'я Мазепи, «прагнула, щоб українці дивилися на свою історію чужими очима, переконуючи, що Мазепа зрадник. Це брехня. І ця брехня програла, назавжди». За словами Президента, масштаб постаті Івана Мазепи заслуговує на повноцінний пам'ятник у Києві і на його думку, для цього є ідеальне місце. Воно існує з грудня 2013 р. на бульварі Шевченка у Києві, де стояв пам'ятник Леніну. Текст: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4889839-u-kyievo-pecherskii-lavri-vstanovyly-pohruddia-hetmanu-mazepi>

17. Качуровська О. США в ООН: Час не на боці РФ, вона має зупинитися [Електронний ресурс] / Олена Качуровська // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2026. – 23 черв. — Електрон. дані. Як заявив заступник постпреда США при ООН Ден Негря під час засідання Ради безпеки ООН 22.06.2026, час не на боці РФ, і їй краще укласти угоду та припинити війну. Він наголосив, що США підтримують Україну та її народ, який страждає від нападів, що завдають шкоди найважливішій інфраструктурі та культурній спадщині, у тому числі від ударів РФ по Києво-Печерській Лаврі. Він додав, що армія РФ втрачає щомісяця близько 40 тис. солдатів (убитими та пораненими), а російська економіка наразі у вкрай скрутному становищі; Україна своєю чергою швидко впроваджує інновації на фронті. Постпред акцентував, що США налаштовані домогтися припинення вогню та досягнення шляхом переговорів угоди, яка покладе край російсько-українській війні, якомога швидше. Текст:

<https://ua.korrespondent.net/world/4888492-ssha-v-oon-chas-ne-na-botsi-rf-vona-maie-zupynytyisia>

18. Колгушева О. «За сезон слід з'їсти 12 порцій козацького борщу» [Електронний ресурс] / Олена Колгушева // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2026. – 20 черв. – Електрон. дані. *Йдеться про елемент нематеріальної культурної спадщини Донеччини - приготування козацького борщу з кропивою, що побутує в селі Стародубівка. Зазначено, що український борець у 2022 р. внесли до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. Це рішення має особливе значення, адже ухвалене під час повномасштабної війни, коли РФ ставить собі за мету знищити українську націю, історію, культуру. Є багато різновидів цієї традиційної страви, і один із них – козацький із кропивою. Його батьківщина – с. Стародубівка Мангуської селищної громади Маріупольського району, тимчасово окупована територія (ТОТ). Рецепт борщу залишається невіддільною частиною кулінарної культури регіону й продовжує жити завдяки зусиллям переселенців та носіїв традицій.* Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4135290-za-sezon-slid-zisti-12-porcij-kozackogo-borsu.html>

19. Комітет ПАРЄ ухвалив декларацію щодо російської атаки на Києво-Печерську лавру [Електронний ресурс] // Юрид. практика. – 2026. – 23 черв. – Електрон. дані. *Подано допис на своїй сторінці у Фейсбуці народної депутатки України Євгенії Кравчук про ухвалення Комітетом з питань культури, науки, освіти та медіа Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) декларації "Атака Російської Федерації на Києво-Печерську лавру". Як зазначила Євгенія Кравчук, документ став реакцією на російський удар 15.06.2026, внаслідок якого постраждала Києво-Печерська лавра - об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО, а також пошкоджень зазнали Національна кіностудія художніх фільмів імені Олександра Довженка, Мистецький Арсенал, Харківський художній музей та Дніпропетровський будинок органної та камерної музики. У декларації наголошено на*

необхідності запровадження жорсткіших санкцій за умисне знищення культурних об'єктів під час війни та посилення міжнародно-правових механізмів захисту культурної спадщини в умовах збройних конфліктів, а також міститься заклик до держав-членів Рада Європи підтримати Україну в документуванні завданих збитків, захисті культурних цінностей та реалізації комплексної стратегії відновлення, яка має включати елементи перехідного правосуддя. Текст: <https://pravo.ua/komitet-parie-ukhvalyv-deklaratsiiu-shchodo-rosiiskoi-ataky-na-kyievo-pechersku-lavru/>

20. Культурні цінності спільних Карпат : навч. посіб. / [Л. Архипова та ін.] ; за ред. Людмили Архипової, Крістіана Барза ; Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу (Україна), Техн. ун-т Клуж-Напоки (Румунія). — Івано-Франківськ ; Клуж-Напока : Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу, 2025. — 189 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці : Б378944** У навчальному посібнику викладено курс "Культурні цінності спільних Карпат", який розроблений українськими та румунськими партнерами в рамках виконання міжнародного проєкту HUSKROUA/23/S/2.2/007 "Повторне відкриття наших спільних культурних коренів і оцифровування їх для майбутніх поколінь", що реалізовуватиметься відповідно до Угоди про партнерство від 31.10.2024 та Грантового контракту від 19.02.2025 за підтримки Європейського Союзу в рамках Програми "Interred VI-A NEXT Угорщина Словаччина Румунія Україна 2021-2027 рр." протягом 2025 – 2026 рр. Висвітлено традиційну культуру українців і румунів Карпат. Розглянуто питання дослідження мови як елемента культурної ідентичності, що є надзвичайно важливим, особливо коли йдеться про унікальні регіони зі своєю багатою історією та самобутністю. Висвітлено проблематику збереження культурної спадщини у світі, що є надзвичайно актуальною, зокрема і через сучасну динаміку суспільного життя.

21. Кушпетюк О. І. Грантова діяльність музейних установ: досвід волинського краєзнавчого музею [Електронний ресурс] / Олена Іванівна

Кушпетюк // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 466-473. Досліджено особливості грантової діяльності музейних установ на прикладі Волинського краєзнавчого музею як важливого інструменту модернізації музейної сфери в умовах сучасних викликів. Наголошено на значенні грантової підтримки як ефективного механізму залучення позабюджетних ресурсів для впровадження інноваційних технологій, розвитку інклюзивного середовища та розширення міжнародної співпраці. Увагу зосереджено на реалізації грантових проєктів Волинського краєзнавчого музею, серед яких транскордонні ініціативи, спрямовані на розвиток міжкультурного діалогу, підвищення туристичної привабливості регіону та популяризацію спільної українсько-польської спадщини.

Текст:

<https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/857/785>

22. Лідери ЄС підписали спільну декларацію «Європа для культури, культура для Європи» [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2026. – 23 черв. – Електрон. дані. За повідомленням Міністерства культури України, на полях засідання Європейської Ради у Брюсселі відбулося підписання спільної декларації «Європа для культури, культура для Європи». Документ підписали президент Республіки Кіпр Нікос Христодулідіс як країни, що головує в Раді Європейського Союзу, Президентка Європейського парламенту Роберта Мецола та голова Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн. Підписанти визнають ключову роль культури у формуванні спільної європейської ідентичності та у відповіді на сучасні виклики, зокрема геополітичну напруженість, зміну клімату, цифрову трансформацію, соціальну нерівність і кризу психічного здоров'я. Також наголошено на внеску культурних і креативних секторів в економічне зростання, інновації, територіальну згуртованість та екологічну стійкість. ЄС підтвердив зобов'язання щодо захисту культурної спадщини, зокрема шляхом використання цифрових технологій для її збереження та популяризації. За словами віцепрем'єр-міністерки з гуманітарної політики України – міністерки культури України Тетяни

Бережної, культура є важливою складовою національної безпеки України в умовах війни. Україна повністю підтримуємо спільну декларацію «Європа для культури – культура для Європи» та її новий програмний документ «Культурний компас для Європи». Окрему увагу приділено важливості культурного та мовного різноманіття, а також необхідності інтеграції культурного виміру в усі політики ЄС. Водночас підкреслюється повага до національних компетенцій держав-членів у сфері культури. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4136807-lideri-es-pidpisali-spilnu-deklaraciju-evropa-dla-kulturi-kultura-dla-evropi.html>

23. Мельничук С. У Великій Британії запустили цифрову бібліотеку рідкісної української літератури [Електронний ресурс] / Серафіма Мельничук // Укр. правда : [укр. інформ. сайт]. – 2026. – 6 лип. – Електрон. дані. *За повідомленням Союзу українців у Великій Британії, у Ноттінгемі, запустили перший етап цифрової бібліотеки українських книг «AUGB Nottingham». Реалізувати його вдалося за фінансової та організаційної підтримки Міської ради Ноттінгема. Бібліотека має на меті відкрити світовій аудиторії доступ до унікальної колекції української літературної, історичної та культурної спадщини. Оцифрування бібліотеки Ноттінгемського відділу Союзу українців реалізують у три етапи. На першому з них у відкритий доступ вже виклали близько третини книжкового фонду. Ще одну третину книг планують додати до кінця літа 2026 р., а повністю завершити проєкт – до кінця року. У Союзі українців у Великій Британії закликають поширювати інформацію про цифрову бібліотеку серед шкіл, університетів і всіх, хто цікавиться історією України. Цифрова бібліотека доступна для перегляду на сайті проєкту.* Текст: <https://life.pravda.com.ua/culture/u-nottingemi-vidkrili-cifrovu-biblioteku-ukrajinskih-knig-316041/>

24. Микита Потураєв: Настав час включити культурний геноцид у національне законодавство, щоб притягувати російських воєнних злочинців до відповідальності за такі злочини [Електронний ресурс] /

Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2026. – 18 черв. [№ 620]. – Електрон. дані. *Як заявив член фракції «Слуга Народу», голова парламентського Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Микита Потураєв, удар РФ по Києво-Печерській лаврі – це не просто черговий важкий військовий злочин проти української історичної пам'яті, проти української культури, а злочин проти людяності, проти надбання всього людства. Політик зазначив, що враховуючи нинішні реалії, настав час включити злочин культурного геноциду в національне законодавство, щоб притягувати російських військових злочинців до відповідальності за нищення нашої національної ідентичності, культури, мови, історії, національної пам'яті тощо. Він підкреслив, що поняття «культурний геноцид» взято дослівно з опису геноциду всесвітньо відомого юриста, доктора Рафаеля Лемкіна, який працював на Нюрнберзькому процесі й над наріжними документами ООН.* Текст: <https://www.golos.com.ua/article/391634>

25. Міжнародна науково-практична конференція "Україна – Німеччина: гуманітарні паралелі" : (до 100-ліття утворення Українського наукового інституту в Берліні), 24 квіт. 2026 р. / [упоряд. І. Винниченко]. — Київ : Геопринт, 2026. — 200 с. *Шифр зберігання в Бібліотеці: А846950* У виступах учасників конференції висвітлено діяльність Українського наукового інституту в Берліні як осередку наукового та культурного життя української еміграції в Німеччині, питання «тотської проблеми» та України, маґдебурзького права в Україні, німецької колонізації українських теренів, «німецького фактору» в Українській революції, україністики в Німеччині та германістики в Україні. Проаналізовано стан українців у ФРН після лютого 2022 р., соціальну, економічну та мовну інтеграцію німців в Україні, громадське життя українців в Німеччині та німців в Україні, «німецький» потенціал гуманітарного проєкту «Міся пам'яті на мапі України». Текст:

https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2026/05/zbirka-ukrayina-nimechchyna_vynnychenko.pdf

26. Науковці «Більська» цьогоріч розгорнули одні з наймасштабніших досліджень в Україні [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2026. – 8 лип. – Електрон. дані. *Висвітлено результати масштабних археологічних досліджень Більського городища, проведених у польовому сезоні 2025 р. Основну увагу приділено комплексному вивченню пам'ятки раннього залізного віку, яку більшість дослідників ототожнює з давнім містом Гелоном, описаним Геродотом. Представлено інформацію про застосування сучасних методів археологічної розвідки та розкопок, що дозволили дослідити значні площі городища, виявити залишки фортифікаційних споруд, житлових і господарських об'єктів, а також численні артефакти, які характеризують матеріальну культуру населення скіфського часу. Наголошено, що результати досліджень мають важливе значення для реконструкції соціально-економічного розвитку, оборонної системи та культурних зв'язків населення Більського городища. Акцентовано, що ці матеріали суттєво доповнюють сучасні знання про історію скіфської доби на території України та створюють підґрунтя для подальших міждисциплінарних досліджень і збереження археологічної спадщини.* Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4141907-naukovci-bilska-cogoric-rozgornuli-odni-z-najmasstabnisih-doslidzen-v-ukraini.html>

27. ПАРЄ засудила російські удари по Києво-Печерській лаврі та об'єктах культурної спадщини України, ухваливши офіційну декларацію [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2026. – 25 черв. [№ 626]. – Електрон. дані. *Про це повідомила член постійної делегації у ПАРЄ, народна депутатка України Євгенія Кравчук. Вона наголосила, що документ рішуче засуджує атаки безпілотників від 15.06.2026, які завдали руйнувань об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – Києво-Печерській лаврі, а також кіностудії Довженка та Мистецькому арсеналу. Комітет класифікував цілеспрямоване*

нищення та пограбування культурних цінностей як воєнні злочини й закликав міжнародну спільноту запровадити жорсткі санкції проти агресора, а країни-члени Ради Європи – підтримати Україну в документуванні збитків і довгостроковому відновленні пам'яток. Текст:

<https://www.golos.com.ua/article/391736>

28. ПАЧЕС закликає до посилення санкційного тиску на росію за злочини, вчинені під час збройної агресії проти України [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2026. – 7 лип. [№ 633]. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Парламентська Асамблея Чорноморського економічного співробітництва (ПАЧЕС) на 67-й пленарній сесії в Грузії ухвалила декларацію, яка рішуче засуджує російську агресію проти України та наслідки цієї агресії для культурної спадщини, цивільного населення та безпеки Чорноморського регіону. Наголошено, що декларація засуджує російський ракетний і дронний удар по Києво-Печерській лаврі як грубе порушення міжнародного гуманітарного права та як складову системної політики РФ зі знищення культурної й релігійної ідентичності України. У документі підкреслено, що атаки на культурну спадщину, енергетичну інфраструктуру нашої держави, а також депортація українських дітей, незаконне вивезення культурних цінностей і підрив міжнародного правосуддя є взаємопов'язаними елементами системи міжнародних злочинів. ПАЧЕС закликала до посилення санкційного тиску щодо РФ та запобігання обходу міжнародних обмежень, а також вимагає від РФ припинити агресію, вивести війська з території України, повернути депортованих дітей і виконати свої міжнародно-правові зобов'язання. Українська парламентська делегація висловила вдячність державам-членам ПАЧЕС за ухвалення декларації та позицію щодо рішучого засудження дій РФ, що є підтвердженням відданості захисту культурної спадщини, міжнародного гуманітарного права й принципів міжнародного правопорядку. Текст: <https://www.golos.com.ua/article/391865>

29. Під час незаконних розкопок у Херсонесі окупанти знайшли рідкісні поховальні урни римської доби [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2026. – 17 черв. – Електрон. дані. За повідомленням агентства "QIRIM.News", російські археологи під час незаконних розкопок на території некрополя в південному передмісті Херсонеса Таврійського в тимчасово окупованому Севастополі виявили чотири свинцеві поховальні урни з написами. Знахідки датуються кінцем I - серединою II ст. н.е. За даними загарбників, такі артефакти є вкрай рідкісними для всього Північного Причорномор'я. До цього на території Херсонеса було відомо лише про шість подібних урн. Усередині поховань збереглися кістки та предмети поховального інвентарю, серед яких інталія, залізний стригіль, золоті нагубники, наглазники та елементи вінків. Написи на урнах дозволили встановити імена деяких похованих. Йдеться про мешканців античного Херсонеса на ім'я Діоскурид, Антисфен, Нанон - син Антисфена, а також ще одного херсонесита, ім'я якого починалося на літери «Нік». Вказано, що розкопки проводяться на території пам'ятки світового значення в умовах російської окупації Криму. Україна та міжнародні організації неодноразово заявляли про незаконність археологічних робіт, які здійснюються без погодження з українською стороною та всупереч нормам міжнародного права. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4134693-pid-cas-nezakonnih-rozkopok-u-hersonesi-okupanti-znajsli-ridkisni-pohovalni-urni-rimskoi-dobi.html>

30. Про що мовчать коломийські будівлі / Музей історії м. Коломий. — Коломия : Вік, 2025. — **Ч. 2** / Ілля Криворучко. — 121, [2] с. : іл. — (Коломийська бібліотека ; вип. 46). **Шифр зберігання в Бібліотеці: А845682-2** Йдеться про дослідження історії коломийських будівель Іллі Криворучка. Представлено історію 50 будівель, серед них є й ті, що не існують нині. Вперше подано проєкти будівель із фондів Музею історії міста Коломий.

31. Роман В. В. Свято-Пантелеймонівський православний жіночий монастир у селі Осій (урочище Кам'янка) / Володимир Роман ; [з благословіння і передм. Феодора, митрополита Мукачів. та Ужгород.]. — Ужгород : РІК-У, 2025. — 150 с. : іл. *Шифр зберігання в Бібліотеці: А845708* Дослідження присвячене історії, духовній спадщині та сучасному життю одного з наймальовничіших монастирів Закарпаття. Видання поєднує глибокий історичний аналіз із доступною подачею матеріалу, що робить його цінним джерелом як для фахівців, так і для широкого кола читачів. Висвітлено ключові етапи розвитку обителі: від її заснування до сучасності, включаючи періоди занепаду, відродження та активної духовної діяльності. Увагу приділено ролі монастиря у збереженні православних традицій, культурному житті краю, а також щоденній праці та молитві чернечої спільноти. Матеріал ілюстровано архівними документами, світлинами та свідченнями очевидців.

32. Синявська О. В. Цифровізація культури як новий етап еволюції символічних систем [Електронний ресурс] / Ольга Вікторівна Синявська // Культур. альм. — 2026. — № 2. — С. 496-501. *Цифровізацію культури розглянуто як новий етап розвитку символічних систем людства, що трансформує способи створення, передачі та сприйняття культурних смислів. Визначено переваги цифровізації, зокрема розширення доступу до культурних ресурсів, розвиток глобальної комунікації та співтворчості, а також ризики — втрату автентичності, цифрову нерівність, алгоритмічну упередженість і культурну уніфікацію. Особливо актуальним питання постає в контексті України, де під час повномасштабного вторгнення РФ цифрова фіксація та збереження національної культурної спадщини стали інструментом культурного опору та збереження колективної ідентичності. Наголошено на необхідності етичного регулювання цифрової культури та розвитку алгоритмічної грамотності.* Текст: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/861/789>

33. Старший на пів століття: отримано нові дані про заснування Погінського монастиря на Франківщині [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 22 черв. – Електрон. дані. *Під час археологічних розвідок Погінського монастиря, що на Франківщині, представники Карпатського національного університету ім. Василя Стефаника виявили кераміку лука-райковецької культури, що датується IX ст., залишки фундаменту зруйнованого монастиря, а також дізналися про документи, які вказують на заснування обителі у середині XII ст., що на пів століття раніше, ніж вважалося досі. Дослідження проводили з 8 до 19 червня 2026 р. Нові дані уточнюють хронологію становлення монастиря та розширюють знання про розвиток чернечого життя і релігійних осередків на Прикарпатті. Отримані результати мають важливе значення для вивчення церковної історії регіону, збереження культурної спадщини та подальших історичних досліджень.* Текст: https://risu.ua/starshij-na-piv-stolittya-otrimano-novi-dani-pro-zasnuvannya-poginskogo-monastirya-na-frankivshchini_n164796

34. Тарапата-Більченко Л. Г. Штучний інтелект у просторі мистецтва: творчий потенціал та потенційні наслідки [Електронний ресурс] / Лідія Григорівна Тарапата-Більченко // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 523-531. *Досліджено вплив штучного інтелекту (ШІ) на сучасне мистецтво та трансформацію творчої діяльності. Встановлено, що ШІ змінює традиційне розуміння авторства, художньої цінності та природи мистецького твору, поступово перетворюючись з інструмента на співтворця. Серед позитивних наслідків виокремлено демократизацію доступу до творчості, підвищення ефективності роботи та нові можливості для креативності. Водночас існують ризики втрати автентичності, зниження емпатії, посилення цифрової нерівності та культурної уніфікації. Наголошено на формуванні моделі Assisted Creation (допоміжного творення), а також на важливості етичного використання ШІ для збереження культурної спадщини та уникнення викривлення*

<https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/865/793>

35. Тімохін В. О. Сузір'я архітектурно-містобудівної спадщини України / В. Тімохін, Н. Шебек ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури, Укр. акад. архітектури. — Київ : Інтерсервіс, 2025. — 271 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ78675** *Монографія присвячена відображенню великомасштабних процесів становлення та розвитку архітектурно-містобудівної культури в етнічних регіонах України. На основі макро- та мікрокосмічних принципів системно-середовищної гармонізації регіональних мереж розроблено концепцію становлення й гармонійного розвитку осередків архітектурно-містобудівної спадщини в етнічних регіонах України. Представлено структурно-логічну та зодіакально-просторову моделі мережі осередків архітектурно-містобудівної спадщини, а також моделі територіально-просторової та соціально-просторової організацій етнічних регіонів України. Описано приклади практичного застосування системно-середовищної методології та результати її апробації в навчальному процесі на архітектурному факультеті КНУБА.*

36. У Верховній Раді закликають призупинити права росії в ЮНЕСКО після атаки на культурні об'єкти [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. — 2026. — 16 черв. — Електрон. дані. Зазначено, що Комітет Верховної Ради України (ВР України) з питань гуманітарної та інформаційної політики засудив російську атаку на Київ у ніч на 15.06.2026, коли внаслідок удару були пошкоджені об'єкти культурної та духовної спадщини України, зокрема пам'ятки під охороною ЮНЕСКО. Про це йдеться в заяві Комітету. Серед пошкоджених об'єктів у Комітеті назвали пам'ятки Національного заповідника «Києво-Печерська лавра», що входить до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, - Успенський собор, Багату Івана Куцника, будівлі Скарбниці Національного музею історії України та Музею книги і друкарства України. Також пошкоджені окремі фондосховища

Національного музею народної архітектури та побуту України у Пирогові, Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал», Національна кіностудія художніх фільмів імені Олександра Довженка, «Укркінохроніка», Дніпропетровський будинок органної та камерної музики. У заяві також згадали Харківський художній музей, який зазнав руйнувань напередодні, та підкреслили, що атаки на українські музеї, архітектурні комплекси й релігійні святині порушують міжнародне право. У Комітеті вважають неприйнятним, що РФ, яка систематично пошкоджує об'єкти Всесвітньої спадщини та культурні цінності, досі користується правами держави-члена ЮНЕСКО. Комітет закликав міжнародну спільноту активніше документувати злочини РФ проти культурної спадщини України, посилити механізми притягнення до відповідальності та пришвидшити розгляд процедур щодо призупинення її прав у ЮНЕСКО.

Текст: <https://chytomo.com/u-verkhovnij-radi-zaklykaiut-pryzupynyty-prava-rosii-v-iunesko-pislia-ataky-na-kulturni-ob-iekty/>

37. У Реєстрі музейного фонду України вже понад 122 тисячі експонатів [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2026. – 17 черв. – Електрон. дані. За словами Віцепрем'єр-міністерки з гуманітарної політики - міністерки культури Тетяни Бережної, запровадження Реєстру Музейного фонду України є важливим кроком до цифрової трансформації музейної сфери. Особливого значення реєстр набув в умовах повномасштабної війни. Він допомагає державі зібрати єдину базу музейних цінностей, що належать державі, відстежувати культурні цінності, зберігати інформацію про їх стан і мінімізувати ризики втрат. Також система забезпечує належний облік музейних предметів і контроль їхнього переміщення. До електронної системи музейних фондів вже приєдналися 466 музеїв. Вона містить дані про 122 985 експонатів. Загалом публічний портал реєстру музейного фонду України працює для дослідників, істориків, музейних працівників і громадськості. Він забезпечує доступ до інформації про музейні експонати, сприяє науковим дослідженням,

ефективному управлінню фондами та популяризації культурної спадщини.

Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4134841-u-reestri-muzejnogo-fondu-ukraini-vze-ponad-122-tisaci-eksponativ.html>

38. Успенський собор Києво-Печерської лаври буде відновлено [Електронний ресурс] // Уряд. кур'єр. – 2026. – 16 черв. [№ 125]. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Президент України Володимир Зеленський і Прем'єр-міністр України Юлія Свириденко побували на одному з місць, по якому РФ завдала удару в ніч на 15.06.2026. На території Києво-Печерської лаври Президент подякував усім службам, які ліквідували наслідки нічної російської атаки, і всім небайдужим, хто допомагає. «Підтверджено, що два російські дрони цілеспрямовано атакували ту частину міста, де розташовані Лавра та «Мистецький Арсенал», — зазначив він. Та наголосив, що Україна перебуває в постійній комунікації з партнерами щодо наслідків цієї російської атаки та необхідного реагування. Президент відзначив важливість того, що лідери країн, громадські лідери, міжнародні організації не мовчать. «Доручив МЗС України та всій нашій дипломатичній команді максимально активізувати сьогодні всі контакти з партнерами, щоб міжнародні заходи цього й наступного тижнів дали реальні результати для посилення нашого захисту та глобального тиску на росію за цю війну. Потрібна справедлива відповідь на російський удар. Дякую всім, хто з Україною», — зазначив глава держави. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/uspenskiy-sobor-kiyevopecherskoyi-lavri-bude-vidno/>

39. Фахівці перевірили стан підземних вод для збереження Андріївської церкви [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 20 черв. – Електрон. дані. Зазначено, що Національний заповідник «Софія Київська» здійснює постійний геотехнічний моніторинг на пагорбі, де височіє Андріївська церква - храм епохи бароко, видатна пам'ятка сакральної архітектури XVIII ст. з єдиним у світі повністю збереженим інтер'єром сакральної споруди, створеним за проєктом відомого

архітектора Франческо Бартоломео Растреллі. Фахівці здійснили відбір проб ґрунтових вод для лабораторного аналізу їхнього хімічного складу та провели вимірювання дебітів вод, що надходять до дренажної системи Дніпровських схилів. Отримані показники відповідають середнім сезонним значенням, що свідчить про стабільний гідрогеологічний стан території. Наголошено, що контроль підземних вод є важливим чинником збереження стійкості схилів та захисту культурної спадщини. Текст: https://risu.ua/fahivci-perevirili-stan-pidzemnih-vod-dlya-zberezhennya-andriyivskoyi-cerkvi_n164770

40. Чернуха В. Звільнена від ворожих наративів. У Києві оновили експозицію музею "Кам'яниця київського в'їта" [Електронний ресурс] / В'ячеслав Чернуха // Україна молода. – 2026. – 17 черв. – Електрон. дані. Йдеться про оновлену експозицію музею "Кам'яниця київського в'їта" в Києві на Подолі. Зазначено, що після завершення реставраційних робіт музей повернувся до життя не лише як архітектурна пам'ятка українського бароко, а й як простір, де можна простежити історію київського самоврядування від часів Магдебурзького права до сучасності. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/4016/2006/194392/>

20.07.2026.

Укладач: Савицька Л. В.